

«مطالعات جامعه‌شناسی»

سال سوم، شماره دهم، بهار ۱۳۹۰

ص ۴۵-۶۲

بررسی تفاوت نگرش دانشجویان شهری و روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد

تبریز نسبت به آسیب‌ها و مسائل اجتماعی و عوامل اجتماعی مرتبط با آن

دکتر داود ابراهیم‌پور^۱

دکتر سیروس فخرایی^۲

رخصنده اعلایی‌هجراوندوست^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۲/۹/۲۴

تاریخ پذیرش نهایی مقاله: ۱۳۹۲/۱۱/۳۱

چکیده

پژوهش حاضر باهدف بررسی تفاوت نگرش دانشجویان شهری و روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز نسبت به آسیب‌ها و مسائل اجتماعی و عوامل اجتماعی مرتبط با آن به روش اسنادی پیمایشی و با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. جامعه آماری شامل دانشجویان شاغل به تحصیل در سال ۱۳۹۲ بود. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و با استفاده از پیش‌برآورد واریانس متغیر وابسته ۴۲۹ نفر به دست آمد. از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای برای انتخاب اعضای نمونه آماری استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین تحصیلات والدین، سرمایه اجتماعی، تعلق گروهی دانشجویان شهری و روستایی و نگرش آن‌ها به تفاوت آسیب‌ها و مسایل اجتماعی رابطه معنی‌دار وجود داشت ولی بین جنسیت، سن، پایگاه اجتماعی-اقتصادی، بعدخانوار و استفاده از رسانه‌های جمعی دانشجویان شهری و روستایی و نگرش آن‌ها به آسیب‌ها و مسایل اجتماعی رابطه معنی‌داری وجود نداشت. واژگان کلیدی: آسیب‌های اجتماعی، مسائل اجتماعی، نگرش دانشجویان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.

مقدمه

آسیب‌های اجتماعی، طبق تعریف به هر رفتاری گفته می‌شود که برخلاف هنجارها و نرم‌های اجتماعی از فرد سر زده و کارکرد وی را مختل کرده و به تبع آن کارکرد خانواده و جامعه را تحت شعاع قرار دهد

۱. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، گروه علوم اجتماعی؛ تبریز- ایران (نویسنده مسئول).

E-mail: ebrahimpoord@iaut.ac.ir

۲. دانشگاه پیام نور، گروه علوم اجتماعی؛ تهران ۱۳۹۵-۱۳۹۷ ج. ۱. ایران.

۳. کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.

(ساروخانی، ۱۳۷۰) و یا به هر نوع عمل فردی یا جمعی اطلاق می‌شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عام جامعه قرار نمی‌گیرد و در نتیجه با منع قانونی و یا قبح اخلاقی و اجتماعی روبرو می‌گردد (عبداللهی، ۱۳۸۹). آسیب‌های اجتماعی یکی از مظاهر مدنیت و اجتماعی زیست است درجایی که در جمع، اجتماع و با یکدیگر زیستن وجود ندارد صحبت راجع به آسیب‌های اجتماعی نیز بی‌مورد به نظر می‌رسد. از طرفی، جمعی زیستن و اجتماعی بودن نیاز به رعایت یک سری قوانین و تعریف و کنش‌های افعالی دارد که در پناه آن جامعه بتواند در آرامش زندگی کرده و رشد و توسعه داشته باشد (قهاری، ۱۳۸۲). می‌توان گفت که مساله اجتماعی از زمانی اهمیت پیدا کرده که نگاه توجیه‌گرایانه به مشکلات کنار رفته و توجه انسان به سمت حل مساله رفته است برای چه می‌گوییم مساله، برای آن که دنبال آن هستیم تا حل‌اش کنیم. به عبارتی دیگر گفته می‌شود که این ذهنیت آدم‌هاست که وقتی نسبت به مشکلات پیرامون تغییر کرد این مشکلات تبدیل به مساله اجتماعی شدند (معیدفر، ۱۳۸۹).

امروزه در جامعه ایران چه به صورت آکادمیک و چه بصورت غیر آکادمیک، پرداختن به مساله اجتماعی اهمیت خود را در محافل دانشگاهی و در متن جامعه یافته است. از نظر برخی جامعه‌شناسان، بطور معمول مشکلات اجتماعی برای نیروی انتظامی و دولت در دستور کار بوده و از کارشناسان دعوت شده تا در باره آن‌ها تحلیل ارائه کنند. از سوی اساتید دانشگاه نیز مشکلاتی به عنوان مساله اجتماعی تعریف شده‌اند. اما علی‌رغم این اقدامات، اتفاق مهمی در این سال‌ها نیفتاده است. هر روز آن مشکلاتی که به عنوان مساله اجتماعی تعریف شده نه تنها حل نشده‌اند، بلکه یک جنبه‌های نوآورانه و جدیدی هم به آن‌ها اضافه شده است. چراکه سطوح جدید را ندیده گرفته و به سطوح قبلی توجه شده است و نتیجتاً سطوح جدید بر سطوح قبلی بار شده است (همان). در کشور ما به دلیل مسائل و پدیده‌های مختلف، من جمله سیر تحول بسیار پر شتاب، بروز اصلاحات در آزادی عمل و عقاید که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی آغاز و در زمان دولت اصلاحات شدت گرفت، جمعیت جوان کشور (یکی از جوان‌ترین جمعیت‌های جهان)، عدم وجود برنامه‌ریزی مناسب برای کنترل آسیب‌های اجتماعی، اداری، اقتصادی و ده‌ها علل متعدد دیگر، در سال‌های اخیر شاهد رشد روزافزون آسیب‌های اجتماعی هستیم (قهاری، ۱۳۸۲).

رابطه مرتن در مورد علت پدید آمدن مساله اجتماعی معتقد است موقعی که فردی در مورد اهداف ارزشی جامعه شک و تردید کند و اعتماد خود را نسبت به آن‌ها از دست می‌دهد، دچار حالت آنومیک یا نابسامانی می‌شود. فرد هنجارهای گروهی را نمی‌پذیرد و وابستگی و احساس تعلق به جمع در او تضعیف می‌شود. فرد برای رسیدن به اهداف خود وسایلی را انتخاب می‌کند که مشروع یا غیر مشروع می‌باشد. به نظر او، فرد دارای قدرت انتخاب بوده و آزاد است و درباره اهداف ارزشی جامعه و اسباب وسایلی که برای تحقق بخشیدن به این ارزش‌ها در جامعه وجود دارند، فکر کند و شیوه تفکر و برداشت‌های خاص خود را دارد (مظلوم‌خراسانی، ۱۳۸۱). عوامل زیادی در شکل‌گیری نگرش به مسائل و آسیب‌های تاثیر می‌گذارد که منطقه جغرافیای یکی از آن‌ها است (عباسی‌ورکی، ۱۳۸۷). از دیدگاه جامعه‌شناسان تضاد بین ارزش‌های

شهری و روستایی در زمینه‌های مختلف به چشم می‌خورد؛ از جمله فردگرایی که به عنوان فلسفه‌ای زندگی شهری، که بر اولویت نیازهای فردی بر نیازهای گروهی، روط اجتماعی نه چندان منسجم و گرایش به خودمختاری تأکید دارد. مبتنی بر این که حقوق فردی مهم‌تر از حقوق گروهی است. جمع‌گرایی به عنوان فلسفه زندگی روستایی که بر اولویت داشتن نیازهای گروهی نسبت به نیازهای فردی، روابط اجتماعی منسجم و نفوذپذیری از گروه تأکید دارد. در فرهنگ‌های فردگرا و جمع‌گرا، گرایش‌های فردگرایانه در نواحی شهری شدیدترند یعنی نواحی خاصی که در آن‌ها مردم پیوندهای گروهی کمتری دارند. در نواحی روستایی نیز گرایش‌های جمع‌گرایانه شدیدترند که روابط اجتماعی افراد بشتر بر وابستگی‌های متقابل مبتنی است (فرانزوی، ۱۳۸۱). بررسی تفاوت نگرش جوان شهری با جوان روستایی نسبت به مسائل و آسیب‌های اجتماعی در افراد و گروه‌ها و جوامع و نقش آن در زندگی آن‌ها یکی از موضوعات مهم مطالعات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی در جوامع شهری و روستایی می‌باشد. پژوهش حاضر با هدف بررسی تفاوت نگرش دانشجویان شهری و روستایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز نسبت به آسیب‌ها و مسائل اجتماعی و عوامل اجتماعی مرتبط با آن صورت گرفته است.

فرضیه‌های تحقیق

۱. بین تحصیلات والدین و میزان تفاوت در نگرش جوانان در مناطق شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۲. بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۳. بین سرمایه فرهنگی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۴. بین سرمایه اجتماعی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۵. بین سرمایه اقتصادی و نگرش جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۶. بین میزان تعلق گروهی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۷. بین میزان استفاده از رسانه‌های جمعی توسط جوانان در مناطق شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۸. بین بعد خانواده جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

۹. بین میزان تحصیلات و میزان تفاوت در نگرش جوانان در مناطق شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.
۱۰. میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی به تفکیک جنسیت متفاوت است.
۱۱. میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی به تفکیک سن متفاوت است.

ادبیات و مبانی نظری پژوهش

پژوهش درباره نگرش‌های افراد و اهمیت آن در علوم مختلف از جمله روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و سایر علوم انسانی تاریخچه‌ای دیرینه دارد، بطوری که برخی از صاحب‌نظران و متخصصان، موضوع اصلی روان‌شناسی اجتماعی را مطالعه نگرش می‌دانند و آن را علم مطالعه نگرش‌های افراد تعریف می‌کنند (مکنزی، ۲۰۱۰). این دیدگاه بر آن است که پژوهشگران مطالعه نگرش را برای درک رفتار اجتماعی ضروری دانسته و نگرش‌ها تعیین‌کننده رفتار در نظر می‌گیرند. به عبارت دیگر آن‌ها معتقدند با تغییر دادن نگرش افراد می‌توان رفتارهای آن‌ها را تغییر داد (کرانو و پرسیلین، ۲۰۰۸). به اعتقاد فریدمن و دیگران نگرش نظامی با دوام است که شامل یک عنصر شناختی یک عنصر عاطفی و یک تمایل به عمل است. مولفه‌های شناختی به ساختار اعتقادی شخص و مولفه‌های احساسی به رفتارهای عاطفی مربوط است. مولفه‌های رفتار نیز آن است که شخص به شیوه‌های خاص در جهت نگرش رفتار تمایل دارد (لمبرت، ۱۹۶۷؛ فازیو و پتی، ۲۰۰۷). نگرش می‌تواند نسبت به رویدادها، موقعیت‌ها، اشخاص، اشیاء، عقاید و باورها، ارزش‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، طبیعی و ماوراءالطبیعه گرایش داشته باشند (قهرکی و دیگری، ۱۳۸۹).

بخشی از اهمیت نگرش ناشی از آن است که صاحب‌نظران مطالعه نگرش را برای درک رفتار اجتماعی، حیاتی می‌دانند. بخش دیگری از این اهمیت مبتنی بر این فرض است که نگرش‌ها تعیین‌کننده رفتارها هستند و این فرض به طور ضمنی دلالت بر این امر دارد که با تغییر دادن نگرش‌های افراد می‌توان رفتارهای آن‌ها را تغییر داد. به علاوه با افزایش نگرش‌های شخص در مورد چیزها، احتیاج او به تفکر و اخذ تصمیم‌گیری تازه، کم می‌شود و رفتار او نسبت به آن چیزها عادت‌ی، قالبی، مشخص و قابل پیش‌بینی می‌گردد و در نتیجه زندگی اجتماعی او آسان می‌شود. هم‌چنین آگاه بودن از نگرش می‌تواند دارای اهمیت زیادی می‌باشد. اگر نگرش مردم را بدانیم، می‌توانیم رفتار آنان را پیش‌بینی کنیم و بر رفتار آنان کنترل داشته باشیم (کریمی، ۱۳۸۵).

نظریه‌های مربوط به نگرش

تئوری نقش ساختار اجتماعی

این رهیافت که پیشینه‌ی قابل توجهی در جامعه‌شناسی دارد، توسط «کیکولت» مطرح شده است و با مطالعه‌ی ادبیات پژوهشی رابطه‌ی ساختار اجتماعی و نگرش به این نتیجه می‌رسد که عوامل ساختاری جامعه به خصوص نقش و پایگاه اجتماعی، اقتصادی، تأثیر عمده‌ای در تکوین نگرش‌های افراد جامعه می‌گذارند. «کیکولت» با مطالعه از آثار و افکار «مارکس»، «توماس» و «زنایکی» معتقد است که ساختارهای اجتماعی و فرهنگی جامعه به صورت مستقیم و غیر مستقیم گرایش‌های افراد جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند به زعم وی، تغییرات اجتماعی، نقش‌های اجتماعی، انتقال نقش، زمینه و بستری اجتماعی، پایگاه‌های اقتصادی و اجتماعی و رسانه‌های جمعی هر کدام به نوعی نگرش‌های فردی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و مطابق این نظریه ساختار اجتماعی از طریق متغیرهای مداخله‌گری چون نفوذ شخصی، ارتباط اجتماعی زمینه‌های سازمانی، شبکه‌های اجتماعی و ساختارهای اجتماعی کوچک و رسانه جمعی و... نگرش‌های افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند. در تحلیل نهایی «کیکولت» معتقد است که «فرایندهای روان-شناختی» که در دل گروه‌های اولیه و کوچک‌تر وجود دارد، نقش مهمی در تأثیرگذاری ساختار اجتماعی در نگرش‌های افراد بازی می‌کنند و منظور وی از فرایندهای روان‌شناختی، قابلیت تفسیر و تحلیل تجربیات افراد توسط خودشان است (کیکولت، ۱۹۸۸).

متغیرهای تئوری فیش باین-آیزن

از آنجایی که رابطه بین نگرش و رفتار امری متقابل است (یعنی نگرش روی رفتار و رفتار روی نگرش اثر می‌گذارد)، می‌توان با تغییر در یکی در دیگری نیز تغییر ایجاد نمود. به همین سبب، می‌توان گفت که این نکته اساس تبلیغات است، به طوری که در جهان سالانه میلیون‌ها دلار خرج تبلیغات می‌شود زیرا سازمان‌های تجاری به این نتیجه رسیده‌اند که می‌توان با تغییر در نگرش‌ها و دیدگاه‌های مردم، در رفتار و عادات آن‌ها هم تغییراتی ایجاد کرد. برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی که با هزینه‌های سرسام‌آور تهیه و ضبط می‌شوند، به رایگان در اختیار مصرف‌کنندگان قرار می‌گیرند، هدف‌شان تغییر و هدایت نگرش‌های مردم در جهت خاصی است. مطبوعات، کتاب‌ها و سخنرانی‌ها همه در ایجاد دگرگونی در نگرش موثرند. اگر نگرش به اندازه کافی قوی باشد و در وجدان و روح افراد، جایگزین یا به اصطلاح کاملاً درونی شده باشد، نهایتاً در شکل‌گیری رفتار آنان موثر خواهد بود (رفیع‌پور، ۱۳۷۸).

آسیب‌های اجتماعی

آسیب‌شناسی اجتماعی مفهومی است که در قرن نوزدهم میلادی از علوم زیستی گرفته شده و مبتنی بر تشابهی است که دانشمندان بین بیماری‌های عضوی و انحرافات اجتماعی قائل می‌شوند. با شکل‌گیری و رشد جامعه‌شناسی، این اصطلاح برای مطالعه و ریشه‌یابی بی‌نظمی‌های اجتماعی به کار گرفته شد.

مساله مربوط به آسیب‌های اجتماعی از دیر باز در جامعه بشری مورد توجه اندیشمندان بوده است. همزمان با گسترش انقلاب صنعتی و گسترش انقلاب صنعتی و گسترش دامنه نیازمندی‌ها، محرومیت‌های ناشی از عدم امکان برآورده شدن خواسته‌ها و نیازهای زندگی موجب گسترش شدید و دامنه‌دار فساد، عصیان، تبه‌کاری، سرگردانی، دزدی و انحرافات جنسی و دیگر آسیب‌ها شده است. مجموعاً دربینش جامعه‌شناختی در تعیین انحرافات و کجروی‌ها روی چند نکته تاکید بیشتری می‌شود. یکی اجتماعی بودن این پدیده یعنی انحراف و جرم و دیگری نسبت آن است. انحرافات نسبی هستند به این دلیل که تابع زمان و مکانند زیرا چه بسا در زمانی ممکن است عملی قبیح و نابهنجار تعریف شود در حالی که در زمان و مکان دیگر همان عمل این‌گونه تعریف نشود یا حتی پسندیده تلقی گردد (فتحی و دیگری، ۱۳۹۱). عوامل اجتماعی موثر بر رفتار انحرافی و بزهکاری گوناگون و متعدد از جمله وضعیت اقتصادی خانواده (فقر یا رفاه بیش از حد)، معاشرت با دوستان ناباب و ناصالح، نداشتن هدف و برنامه‌ریزی در گذران اوقات فراغت، بیکاری، نوع شغل و میزان درآمد، رضایت و عدم رضایت شغلی، تراکم جمعیت، مهاجرت، بی‌عدالتی، مواد مخدر، وسایل ارتباط جمعی و غیره همگی در ارتکاب جرم و در پیدایش و توسعه مفاسد و کجروی‌ها اثر قطعی دارند و فراگرد جامعه‌پذیری و اجتماعی شدن در نحوه رفتار و سلوک فرد اثر تعیین کننده‌ای دارد. پیچیدگی رفتار آدمی به گونه‌ای است که نمی‌توان یک عامل را به عنوان عامل مسلط رفتار بهنجار تلقی کرد بلکه عوامل متعدد و منظومه‌ای از علل و ارتباط متقابل با یکدیگر منجر به پیدایش رفتار می‌گردد. ارتباط متقابل فرد و جامعه و محیط پیرامونش و تعادل بین آن‌ها در تکوین موثر می‌باشد. بدیهی است رفتار انحرافی نیز از چنین وضعیتی برخوردار بوده و مشمول همین شرایط خواهد بود. بر اساس تئوری جامعه‌پذیری رفتار کجروی، ناشی از فرایند یادگیری است و ضمن تعامل متقابل با افراد و گروه‌های اجتماعی و در یک جریان ارتباطی پدید می‌آید. هر جامعه‌ای مناسب با شرایط خود، فرهنگ، رشد و انحطاط خود با انواعی از انحرافات و مشکلات روبروست که تأثیرات مخربی روی فرایند ترقی آن جامعه دارد. شناخت چنین عواملی می‌تواند مسیر حرکت جامعه را به سوی ترقی و تعامل هموار سازد بطوری که علاوه بر درک عمل آن‌ها و جلوگیری از تداوم آن عمل با ارائه راه‌حلی به سلامت جامعه کمک نماید (صدیق‌سروستانی، ۱۳۸۵). سابقه طرح مساله اجتماعی در جامعه‌شناسی اگرچه به پیدایش این رشته علمی برمی‌گردد و تلویحاً در آراء و نظریه‌های جامعه‌شناسان کلاسیک به مساله اجتماعی توجه شده است اما به‌طور خاص این حوزه از جامعه‌شناسی تقریباً از آغاز قرن بیستم در رویکردها و نظریه‌های جامعه‌شناسی مکان ویژه‌ای به خود اختصاص داده است (معیدفر، ۱۳۸۹).

بررسی دیدگاه‌های موجود در مطالعه آسیب‌های اجتماعی

رویکرد آسیب‌شناسی اجتماعی

اولین رویکرد به مسائل اجتماعی تحت تاثیر نظریهٔ تطورگرایی اجتماعی، آسیب‌شناسی اجتماعی نام دارد که در دهه‌های آخر قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم مطرح شد و البته در دهه شصت نیز تغییراتی کرد. افرادی مانند هربرت، سمیل اسمیت (تمثیل ارگانیک) و سزار لامبروزو و ویلیلم فروو (مجرم مادرزاد) و کارل امورزن کوئیست و غیره بودند (ارل رایبگتن و اینبرگ، ۱۳۹۰). در دیدگاه آسیب اجتماعی نظر بر این بود که فرایند جامعه‌پذیری در جامعه اشکال دارد و این امر موجب بروز مساله اجتماعی می‌شود. در واقع این دیدگاه به نوعی ارزش‌های اجتماعی موجود و باز تولید آن را علت وقوع مساله اجتماعی می‌داند (مکیدفر، ۱۳۸۹). آسیب‌شناسان اجتماعی متقدم برخی افراد را ذاتاً معیوب می‌دانند و چنین فرض می‌کنند که اقشار «معیوب، وابسته و بزه‌کار» اغلب مایل‌اند از راه تولید مثل درون گروهی نوع خود را حفظ کنند. آسیب‌شناسان اجتماعی متاخر، مسائل اجتماعی محیط اجتماعی را به عنوان عامل مهم دخیل در آسیب‌شناسان اجتماعی دانسته‌اند در حالی که آسیب‌شناسان متقدم تمایل داشتند بر ویژگی‌های اخلاقی افراد تا کید کنند، آسیب‌شناسان اخیر مایل بوده‌اند بر ویژگی‌های غیر اخلاقی جوامع انگشت بگذارند و مسائل را ناشی از نیروهای مربوط به جامعه، مانند فناوری و تراکم جمعیت بدانند. در رویکرد آسیب‌شناسی متقدم، نامالیقات اجتماعی هزینه‌های حفظ یک نظم اجتماعی مشروع را افزایش می‌دهند. البته این آسیب‌شناسان معتقد بودند که سرانجام سالم‌ترین‌ها باقی می‌مانند آسیب‌شناسان متاخرتر، در مقابل در مورد عیب‌های اجتماعی حساس‌ترند و چندان به پیش‌بینی‌ها خوشبین نیستند. بدین‌ترین افراد این گروه آسیب اجتماعی را فراگیر، در حال انتشار و تهی‌کنندهٔ کلیه افراد از ویژگی انسانی می‌دانند (رایبگتن و اینبرگ، ۱۳۹۰).

دیدگاه کارکردگرایی ساختی

بر اساس دیدگاه کارکردگرایی، جامعه سیستمی از بخش‌های مرتبط است که هماهنگ با یکدیگر در جهت حفظ و تعادل و توازن اجتماعی کار می‌کنند. از منظر این دیدگاه هر یک از نهادهای اجتماعی نقش مهمی در جامعه ایفا می‌کنند و بر نهادهای دیگر تاثیر می‌گذارند. کارکردگرایان ساختی برای تعریف تاثیرات عناصر اجتماعی بر جامعه اصلاحات کارکردی و کژکارکردی را به کار می‌برند، اگر عناصر اجتماعی به ثبات جامعه کمک کند کارکردی و اگر آن را مختل کنند کژکارکردی هستند. از این دیدگاه، مسائل اجتماعی نتیجه نوعی بیماری در جامعه است. اگر بخش‌هایی از جامعه‌ای از جمله عناصر ساختاری و فرهنگی درست عمل نکنند بیماری حاصل خواهد شد. بعنوان مثال جرم، خشونت، فقر و نابرابری از فروپاشی نهاد خانواده و بی‌کفایتی در نهادهای اقتصادی، آموزشی و سیاسی حاصل می‌شود (فتحتی و دیگری، ۱۳۹۱).

رویکرد بی‌سازمان اجتماعی

دورکیم مفهوم آنومی را برای اولین بار در کتاب تقسیم کار اجتماعی به کار برد. به اعتقاد او جامعه آنومیک یا بی‌سازمان جامعه‌ای است که مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌های متضاد با یکدیگر در خود داشته و فاقد خطوط راهنمای روشن و پایداری برای مردم به منظور یادگیری و درونی کردن هنجارهاست. آنومی

مرکز بحث نظریات اساسی دورکیم در تحلیل بی‌نظمی‌های اجتماعی، هرج و مرج، رفتارهای ضد اجتماعی و رفتار انحرافی است. به اعتقاد دورکیم جوامع انسانی از ماهیتی به طور نسبی ساده و غیر مرکب به جوامع پیچیده تبدیل شده‌اند. هم‌چنان که جوامع گسترش می‌یابند جمعیت‌ها نیز متراکم‌تر گردیده و با پیشرفت‌های اقتصادی و فناوری روابط اجتماعی نیز تغییر می‌یابد. در این موقعیت جامعه از طریق نظام وابستگی دو جانبه افراد با یکدیگر به لحاظ نظام مالی، شغلی و غیره به بقای خود ادامه می‌دهد. گسترش تقسیم کار موجب گذار جوامع اروپایی از یک مرحله سنتی، ساده، مکانیکی و فئودالی به مرحله مدرن، صنعتی، پیچیده و ارگانیکی شد. به اعتقاد دورکیم، گسترش تقسیم کار همواره به آسانی پدیدار نمی‌شود و هزینه‌های انسانی و مادی فراوانی به دنبال داشت (همان).

رویکرد تضاد ارزشی و رویکرد انتقادی

طرف‌داران این نظریه تا حدی تبیین‌های متفاوتی را درباره چرایی بروز موقعیت مورد بحث در جوامع جدید عنوان می‌کنند. این نظریه که ریشه‌های آن در افکار برخی جامعه‌شناسان کلاسیک نظیر کارل مارکس و رالف دارندروف وجود دارد، به طور کلی بر پیامدهای شخصی و اجتماعی تمرکز ثروت و قدرت در دست عده‌ای محدود تاکید می‌کند. نقطه عطف این نظریه آن است که گروه‌های ثروت‌مند و قدرت‌مند جامعه دارای علائق مشترک اقتصادی و سیاسی‌اند و بیشتر برگزیدگان قدرت، از قدرت سیاسی خود برای تدوین و اجرای معیارهای قانونی حامی منافع خود استفاده نموده و یا در واقع سوء استفاده می‌کنند. این امر به نوعی ایجاد تضاد می‌کند و شکاف طبقاتی را توسعه می‌بخشد و زمینه افزایش جرایم اجتماعی را فراهم می‌سازد. مارکس در کتاب «ایدولوژی آلمانی» چگونگی همبستگی بزهکاری با نظام سرمایه را بررسی می‌کند. مارکس در توصیف بزهکاری نشان می‌دهد که چگونه بزهکاری سبب پیدایش مجموعه قوانین جزایی، استادان حق جزا، دستگاه‌های دادگستری، پلیس و صدها حرفه و شغل تازه شده و تقسیم کار اجتماعی را گسترش داده‌اند. بدین‌گونه مارکس جامعه بورژوا را به سخره می‌گیرد و چنان می‌نماید که طبقات بالا روزی خود را از طبقات بزهکار به دست می‌آورند (احمدی، ۱۳۸۳).

رویکرد برجسب‌زنی

در دهه شصت رویکرد دیگری نیز به مساله اجتماعی به نام دیدگاه برجسب‌زنی مطرح شد. این رویکرد تفاوت مهمی با رویکردهای قبلی داشت و برخلاف آن‌ها معتقد بود که مساله اجتماعی امری عینی نیست، بلکه امری ذهنی است. این ما هستیم که مساله اجتماعی را می‌سازیم و الا چیزی مستقل از ذهن ما به عنوان مساله اجتماعی وجود ندارد اما در تعلیل مساله اجتماعی مشکلی مشابه دیدگاه‌های قبلی دارد. در این دیدگاه مانند دو دیدگاه تضاد ارزشی و انتقادی، وجود گروه‌های دارای منافع متفاوت، علت طرح مساله اجتماعی است. این گروه‌های مسلط هستند که با زدن برجسب منحرف یا کجرو به گروه‌های زیر سلطه، مساله اجتماعی را تولید می‌کنند. با این وصف این دیدگاه نیز علی‌رغم تفاوت در رویکرد به مساله اجتماعی در تعریف، اما در تبیین مساله دچار همان مشکل دیدگاه‌های قبلی است و به نظر می‌رسد تا زمانی که در

جامعه تضاد منافع و قشربندی اجتماعی وجود داشته باشد مشکل بر چسب زدن و مساله اجتماعی قابل حل نباشد و هر زمان که گروهی بر گروه‌های دیگر حاکم می‌شود برچسب زدن نیز امری اجتناب‌ناپذیر می‌شود. در واقع در این دیدگاه نیز نگاه به مساله اجتماعی یک نگاه ساختاری است و عاملان، نقش مهمی در بروز و حل آن ندارند (معیدفر، ۱۳۸۹).

رویکرد برساخت‌گرایی اجتماعی

از دهه هشتاد رویکرد جدیدی به مساله اجتماعی مطرح شد تحت عنوان دیدگاه سازه‌گرایی اجتماعی (برساخت‌گرایی اجتماعی) که هم در تعریف و هم در تبیین با رویکردهای قبلی تفاوت اساسی داشت. در این دیدگاه نظر بر این است که مساله اجتماعی مستقل از ذهن ما عینیت ندارد، بلکه از سوی ما ساخته می‌شود. در این دیدگاه علت مساله اجتماعی نیز ارزش‌ها، ساختارها و نظام روابط سیاسی، اجتماعی حاکم بر جامعه نیست بلکه اشتراک ذهنی میان عاملین اجتماعی و یا مدعیان یک مساله و مخاطبان آن‌ها در تعیین مساله و مواجهه جدی با آن است. بنابراین نقش عاملین در این دیدگاه اصلی است و تبعاً طرح مساله صرفاً جنبه شناختی یا توجیهی ندارد، بلکه مساله از این رو طرح می‌شود که حل شود. این مطلب را در تعریف مساله از سوی این دیدگاه به خوبی می‌توان دریافت (معیدفر، ۱۳۸۹).

نگرش‌های جامعه‌شناسی به کجروی

بررسی و تفسیر رفتارهای کجروانه در ارتباط و نسبت با نیروهای اجتماعی یا فرهنگی است که خارج از افراد قرار دارد؛ نیروهایی که چون از طبقات و ساختارهای اجتماعی نشئت می‌گیرد، بر گروه‌های وسیعی از افراد اثر می‌گذارد. بدین گونه ویژگی اساسی این نگرش به ناهنجاری و کجروی، التزام به ماهیت اجتماعی و فرافردی آن است، ناهنجاری و کجروی به منزله مفهومی مورد توجه قرار می‌گیرد که متغیرهای موجود در تعریف آن، با مفهوم جامعه و ساختار و نهادهای فراگیر اجتماعی مرتبط است؛ مفهومی که نه تنها آن را در قالبی محدود به فرد یا افرادی خاص مطالعه می‌کند، بلکه فهم دقیق و صحیح آن در کنار فهم این ساختارها و نهادها و در قالب تحلیل کلان آن ممکن خواهد بود:

الف) تعبیرهای ساختی: این نگرش، جامعه را نظامی متشکل از اجزای سازگار با یکدیگر می‌داند و اعتقاد دارد ضامن سازگاری میان این اجزا، وجود نوعی وفاق میان اعضای جامعه در زمینه ارزش‌های مشترک است. در این نگرش، هنجارها، نموده‌های عملی و تفصیلی ارزش‌ها و اهداف مبتنی بر آن به شمار می‌آید و کجروی و ناهنجاری نیز رفتار شکننده و نقض کننده آن هنجارهاست.

ب) تعبیرهای خرده‌فرهنگی: محور اصلی در این تعبیرها، متعارض قلمداد کردن هنجارها و ارزش‌هایی است که گروه‌های متفاوت قومی یا طبقاتی یا خرده فرهنگ‌های موجود در جامعه بدان پای‌بند هستند. از ماهیت این رفتارها، با تعبیرهایی نظیر رفتار منطبق با الگوهای فرهنگی یا واکنش‌های جانشین در برابر هنجارها یاد می‌شود (صدیق‌سروستانی، ۱۳۸۳).

ملاک‌های تشخیص ناهنجاری و کجروی

کجروی و ناهنجاری اجتماعی، رفتاری است که به طریقی با انتظاراتی مشترک اعضای جامعه سازگاری ندارد و بیشتر افراد آن را ناپسند و نادرست می‌دانند. اندیشمندان برای تشخیص ناهنجاری‌های اجتماعی، ملاک‌هایی به شرح ذیل ذکر کرده‌اند:

ملاک آماری

یکی از روش‌های متداول برای تشخیص رفتار نابهنجار، روش توزیع فراوانی ویژگی‌های متوسط است که انحراف از آن، غیرعادی بودن را نشان می‌دهد. در این روش، یک حد متوسط وجود دارد که افراد بهنجار را شامل می‌شود. پس کسانی که بیرون از این حد قرار دارند، «نابهنجار» خواهند بود. هنجارها یا معیارهای اجتماعی، مواردی هستند که اکثریت افراد جامعه آن را پذیرفته‌اند. پس یک رفتار تنها هنگامی رفتار «نابهنجار» نامیده می‌شود که نشان‌دهنده «ناهمنوایی» فرد با هنجارهای اجتماعی باشد.

ملاک اجتماعی

انسان موجودی اجتماعی است که در قالب الگوهای فرهنگی و اجتماعی زندگی می‌کند. همین قالب‌ها و الگوها، معیار تشخیص این نکته هستند که رفتار فرد تا چه حد با هنجارها، سنت‌ها و انتظارات جامعه مغایرت دارد و جامعه چگونه درباره او قضاوت می‌کند. بدین ترتیب، رفتاری که مورد قبول جامعه نباشد، «نابهنجار» تلقی می‌شود.

ملاک فردی

یکی از ملاک‌های تشخیص رفتار «نابهنجار»، درجه ناراحتی و اختلال مانند افسردگی، ترس، اضطراب و است که موجب آسیب رساندن به رفاه فرد و اجتماع می‌گردد (ستوده، ۱۳۸۴).

دسته‌بندی انحرافات و ناهنجاری‌ها

الف) نوعی هم‌نوایی فردی که سبب ناهنجاری می‌شود، ناشی از علل جسمانی - روانی است که امکان دارد بر اثر نارضایتی، ناهماهنگی و سرکشی، سبب پیدایش نگرش‌ها و رفتارهای متخالف یا منظم (ضد قواعد رفتار و ارزش‌های یک محیط خاص) شود.

ب) نپذیرفتن یک نظم جا افتاده با رژیمی که نامطلوب تلقی می‌شود، می‌تواند رفتارهای انحرافی را پدیدار سازد. در این صورت، فرد منحرف، سلسله‌مراتب پذیرفته ارزشی را طرد می‌کند، افعال دیگر را مطرح می‌سازد و می‌کوشد تا نظمی دیگر را که «برتر» می‌شناسد، اعمال کند.

ج) انحرافات اجتماعی که ماهیت جمعی و علت اجتماعی دارند. این انحرافات بدان دلیل رخ می‌دهد که سازمان اجتماعی موجود به مسائل اجتماعی را نمی‌تواند حل کند. مثلاً جوانان، بیکاران یا کارگرانی وجود دارند که جامعه، حیات آنان را به رسمیت نمی‌شناسد. بنابراین، جایی جذب نمی‌شوند این گروه‌ها، منزلت اجتماعی ندارند. در این حالت، در رفتار اجتماعی این گروه‌ها تجلی می‌نماید (پیرو، ۱۳۸۰).

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر را می‌توان از نظر هدف، پژوهشی کاربردی و از نظر گردآوری داده‌ها یک تحقیق میدانی و در کل یک تحقیق توصیفی-پیمایشی به حساب آورد (سرمد و همکاران، ۱۳۸۵). برای اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق مستقل و وابسته تحقیق از پرسشنامه محقق‌ساخته استفاده شده است. باتوجه به این که تحقیق حاضر به مطالعه روابط پرداخته شده است، جهت سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته، باتوجه به فاصله‌ای بودن مقیاس اندازه‌گیری متغیرها، آزمون همبستگی پیرسون و ضریب همبستگی تفکیکی مورد استفاده قرار گرفت. برای تحلیل روابط و تفاوت‌های بین متغیرهای کمی از تحلیل‌های دومتغیره مانند آزمون t و آنالیز واریانس یک‌طرفه برای بررسی تفاوت میانگین‌ها، ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. برای سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از آزمون آلفای کرونباخ پس از اجرای آزمون مقدماتی بر روی ۳۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز استفاده گردید که میزان پایایی ابزار اندازه‌گیری در حد قابل قبول (۰/۸) برآورد گردید.

یافته‌ها

نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که ۵۵/۵ درصد دانشجویان شرکت کننده در این پژوهش مرد و ۴۵/۵ درصد آن‌ها زن بودند. می‌توان نتیجه گرفت ترکیب جنسی دانشجویان متناسب با جامعه آماری بود و از نظر محل سکونت، ۹۵/۵ دانشجویان در شهر و ۴/۵ درصد آن‌ها در روستا زندگی می‌کردند. ۷۸/۸ درصد دانشجویان بیکار بودند که ۷۶/۸ درصد دانشجویان در رده سنی ۲۱ الی ۳۰ سال قرار داشتند. براین اساس می‌توان گفت که اکثر افراد مورد مطالعه در رده سنی جوان قرار داشتند. ۳۶/۸ درصد پدران دانشجویان و ۱۷/۳ درصد مادران دانشجویان دارای سطح تحصیلات دانشگاهی بودند.

۸۹ درصد پاسخگویان از تلویزیون، ۵۵/۵ درصد از ماهواره، ۹۲ درصد از اینترنت و ۶۸/۸ درصد از روزنامه، مجله و کتاب استفاده می‌کردند. همچنین نتایج جدول نشان می‌دهد که فقط ۳ درصد دانشجویان در انجمن‌های غیردولتی (NGO)، ۲۷/۵ درصد عضو بسیج و ۲/۲ درصد در احزاب سیاسی عضو بودند. می‌توان نتیجه گرفت که به خاطر گستردگی فعالیت بسیج بیشتر دانشجویان در بسیج عضو بودند. میزان سرمایه اجتماعی ۲۰/۵ درصد دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز در حد خیلی کم، ۶۲/۵ درصد در حد کم، ۱۷ درصد در حد زیاد بود.

میزان اعتماد اجتماعی ۲۴/۵ درصد دانشجویان در حد نسبتاً کم، ۱۱/۸ درصد در حد خیلی کم، ۴/۲ درصد نسبتاً زیاد و ۴ درصد در حد خیلی زیاد به مردم و دوستانشان اعتماد داشتند.

از شاخص‌های دیگری که در خصوص سرمایه اجتماعی مورد سنجش قرار گرفت سطح اعتماد دانشجویان به اقوام و آشنایان بود، نتایج نشان داد ۵۶ درصد افراد تحت مطالعه در این پژوهش اعتمادی در سطح خیلی کم، کم و نسبتاً کم داشتند. اکثر دانشجویان موافق شناخت قبلی افراد از قبل اعتماد به آن‌ها بودند.

مشارکت در مراسمات مذهبی، ملی و گروهی از شاخص‌های دیگر سرمایه اجتماعی بود که مورد سنجش قرار گرفت، نتایج نشان داد اکثر دانشجویان موافق شرکت در مراسمات مذهبی بودند ولی درصد کمی از آن‌ها در هیئت‌های مذهبی و راهپیمائی‌ها شرکت گسترده داشتند. در مقابل اکثر دانشجویان دانشگاه آزاد واحد تبریز علاقه خیلی زیادی به شرکت در کارهای گروهی بودند.

بررسی شاخص‌های سرمایه فرهنگی

- تماشای تلویزیون: نتایج نشان می‌دهد بیش از ۵۰ درصد دانشجویان شهری و روستایی تحت مطالعه در این پژوهش در سطح نسبتاً زیاد، زیاد و خیلی زیاد تلویزیون تماشا می‌کردند.
- استفاده از سینما و تئاتر: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که ۷۶ درصد پاسخ دهندگان در سطح خیلی کم و کم از سینما و تئاتر استفاده می‌کردند.
- گوش دادن به موسیقی کلاسیک و غیرکلاسیک: نتایج حاکی از آن است که بیش از ۵۰ درصد دانشجویان در سطح زیاد و خیلی زیاد به موسیقی کلاسیک و غیر کلاسیک گوش می‌دادند. شرکت در کنسرت‌های موسیقی: نتایج به دست آمده نشان داد که بیش از ۶۶ درصد دانشجویان شرکت کننده در پژوهش در سطح خیلی کم و کم در کنسرت‌های موسیقی شرکت می‌کردند.
- شرکت در کلاس‌های آموزش زبان خارجه: نتایج حاکی از آن است که ۱۰/۳ درصد دانشجویان دانشگاه آزاد مورد مطالعه در سطح زیاد و ۸/۳ درصد در سطح خیلی زیاد در کلاس‌های آموزش زبان خارجی شرکت می‌کردند.
- مطالعه روزنامه، مجله و کتاب: نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که ۲۳/۵ درصد دانشجویان شهری و روستایی شرکت کننده در این پژوهش در سطح خیلی کم و ۴/۵ درصد در سطح خیلی زیاد روزنامه، مجله و کتاب مطالعه می‌کردند.
- استفاده از کتابخانه: نتایج نشان داد ۱۶/۵ درصد در سطح نسبتاً زیاد، ۷ درصد زیاد و ۵/۲ درصد در سطح خیلی زیاد از کتابخانه استفاده می‌کردند.
- استفاده از موزه و نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری: نتایج نشان داد که ۱۲ درصد پاسخ دهندگان در سطح نسبتاً زیاد، ۶/۲ درصد زیاد و ۴/۵ درصد در سطح خیلی زیاد از موزه و نمایشگاه‌های فرهنگی و هنری استفاده می‌کردند.
- بررسی نگرش دانشجویان در خصوص تفاوت مسایل، معضلات و مشکلات اجتماعی شهری و روستایی که نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد که حدود ۴۱ درصد از دانشجویان در سطح خیلی زیاد و زیاد معتقد به متفاوت بودن و حدود ۱۷ درصد نیز معتقد به تفاوت خیلی کم و کم مسایل و مشکلات اجتماعی شهری و روستایی می‌باشند. بنابراین می‌توان نتیجه‌گیری کرد که از دیدگاه دانشجویان، مسایل و مشکلات اجتماعی جامعه شهری تا حدود زیادی با مسایل و مشکلات اجتماعی روستایی متفاوت است.

جدول شماره (۱): توزیع درصد نگرش دانشجویان در خصوص میزان تفاوت

در مسایل، مشکلات و معضلات جامعه شهری و روستایی					
خیلی کم	کم	نسبتاً کم	نسبتاً زیاد	زیاد	خیلی زیاد
۸/۳۶	۹/۰۶	۱۸/۰۵	۲۳/۲	۲۱/۳	۲۰/۰۳

آزمون فرضیه‌ها

- بین تحصیلات والدین و میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی تفکیکی استفاده شد. با توجه به نتایج بدست آمده از اجرای آزمون همبستگی تفکیکی در خصوص ارتباط تحصیلات پدر با میزان تفاوت نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی با متغیر کنترل محل سکونت می‌توان نتیجه گرفت ($r=0/118$ و $p=0/02$) بین تحصیلات پدر و نگرش جوانان نسبت به تفاوت مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

نتایج آزمون همبستگی تفکیکی بین تحصیلات مادر با میزان تفاوت نگرش جوانان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی ($r=0/139$ و $p=0/006$) نشان داد که بین تحصیلات مادر و میزان تفاوت نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

جدول شماره (۲): آزمون همبستگی تفکیکی بررسی رابطه بین تحصیلات والدین و**میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی**

سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی	میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی
۰/۰۲	۰/۱۱۸	سطح تحصیلات پدر
۰/۰۰۶	۰/۱۳۹	سطح تحصیلات مادر

- بین پایگاه اجتماعی- اقتصادی جوانان با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل، مشکلات و آسیب‌های اجتماعی جامعه شهری و روستایی رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون پیرسون ارائه شده در جدول (۳) نشان می‌دهد که فقط بین سطح درآمد جوانان و نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی شهری و روستایی تفاوت معنی‌دار وجود داشت ولی بین سطح تحصیلات، سطح پس‌انداز، سطح قیمت مسکن و خودرو و میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل، مشکلات و معضلات شهری و روستایی رابطه معنی‌دار وجود ندارد.

جدول شماره (۳): آزمون همبستگی پیرسون بررسی رابطه بین ابعاد پایگاه اجتماعی-اقتصادی و میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی

میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
مقطع تحصیلی جوانان	۰/۰۴۵	۰/۳۶۵
سطح درآمد جوانان	۰/۱۳۲	۰/۰۰۸
سطح پس انداز جوانان	۰/۰۰۷	۰/۸۸
سطح قیمت مسکن	-۰/۰۴۴	۰/۳۸
سطح قیمت خودرو	-۰/۰۲۴	۰/۶۲

- بین سرمایه اجتماعی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی شهری و روستایی رابطه وجود دارد. نتایج آزمون ضریب همبستگی ارائه شده در جدول (۴) نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی در سطح یک درصد رابطه معنی‌دار وجود دارد.

جدول شماره (۴): آزمون همبستگی پیرسون بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی

میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
سرمایه اجتماعی	-۰/۱۶۸	۰/۰۰۱

- میزان تعلق گروهی بین جوانان شهری و روستایی تفاوت معنی‌دار وجود دارد. نتایج نشان می‌دهد میانگین تعلق گروهی جوانان شهری ۱۴/۴۹۲ و در بین روستائیان ۱۴/۰۵۵ می‌باشد. یافته‌های به دست آمده هم‌چنین حاکی از آن است که آماره t برابر ۰/۴۴۸ و سطح معنی‌داری آزمون ۰/۶۵۵ می‌باشد که بیانگر عدم وجود تفاوت معنی‌دار بین جوانان شهری و روستایی است.

جدول شماره (۵): آزمون t برای بررسی تفاوت بین جوانان شهری و روستایی از نظر میزان تعلق گروهی

محل سکونت	تعداد	میانگین	مقدار آماره t
شهری	۳۸۲	۱۴/۴۹۲	$T=۰/۴۴۸$
روستایی	۱۸	۱۴/۰۵۵	$Sig=۰/۶۵۵$

- بین میزان تعلق گروهی جوانان شهری و روستایی بامیزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون ضریب همبستگی نشان داد که بین میزان تعلق گروهی جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی در سطح یک درصد ($\gamma = 0/276$) و $p = 0/000$ رابطه معنی‌دار وجود دارد.

جدول شماره (۶): آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه میزان تعلق گروهی

جوانان شهری و روستایی با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی

میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی	۰/۲۷۶	۰/۰۰۰
میزان تعلق گروهی		

- بین میزان استفاده از رسانه‌های جمعی توسط جوانان شهری و روستایی با میزان نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

نتایج مندرج در جدول (۷) نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین میزان استفاده از رسانه‌های جمعی و میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی تفاوت معنی‌دار وجود نداشت.

جدول شماره (۷): آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه میزان استفاده از

رسانه‌های جمعی توسط جوانان با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی

میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی	۰/۰۱۷	۰/۷۳
میزان استفاده از رسانه‌های جمعی		

- بین گروه‌های مختلف سنی جوانان بامیزان تفاوت در نگرش جوانان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی شهری و روستایی تفاوت معنی‌دار وجود دارد.

میانگین نمره خام میزان تفاوت در نگرش در رده سنی تا ۲۰ سال برابر ۳۰/۱۴ و رده سنی ۳۰-۲۱ سال برابر ۲۹/۴۱، بین گروه سنی ۴۰-۴۱ برابر ۳۲/۹۱ و در بین رده سنی ۴۱ سال به بالا ۳۲/۵ بود. نتایج آزمون میانگین‌ها نشان داد که تفاوت معنی‌داری بین گروه‌های سنی و میزان نگرش جوانان نسبت به مسایل، مشکلات و معضلات اجتماعی شهری و روستایی وجود نداشت.

جدول شماره (۸): نتایج آزمون F^F برای مقایسه میانگین‌های گروه‌های مختلف سنی جوانان با میزان تفاوت در نگرش جوانان نسبت به مسایل اجتماعی شهری و روستایی

گروه سنی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	نتیجه آزمون F
تا ۲۰ سال	۶۸	۳۰/۱۴	۹/۱۴	F=۱/۴۷
۲۱-۳۰	۳۰۷	۲۹/۴۱	۷/۸۷	Sig=۰/۲۲
۳۱-۴۰	۲۳	۳۲/۹۱	۸/۳۱	
بالای ۴۱ سال	۲	۳۲/۵	۳/۵۳	

- بین بعد خانوار جوانان با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی جامعه شهری و روستایی رابطه وجود دارد. نتایج آزمون ضریب همبستگی در جدول (۹) ارائه شده نشان داد که بین خانواده جوانان شهری و روستایی ($\gamma = ۰/۱۸۰$ و $p = ۰/۴$) با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی رابطه معنی‌دار وجود ندارد.

جدول شماره (۹): آزمون همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه بین بعد خانوار جوانان با میزان تفاوت در نگرش آنان نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی

میزان تفاوت در نگرش جوانان شهری و روستایی	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری
نسبت به مسایل و آسیب‌های اجتماعی	پیرسون	
بعد خانوار	۰/۱۸۰	۰/۴

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان داد که مهم‌ترین شاخص سرمایه اجتماعی از نظر دانشجویان شهری و روستایی شناخت افراد قبل از اعتماد به آن‌ها بود و امکانات فرهنگی ارزان قیمت بیشتر مورد استفاده جوانان قرار می‌گرفت. براساس رتبه‌بندی فریدمن بیشترین تفاوت در نگرش دانشجویان شهری و روستایی نسبت به مسایل، مشکلات و آسیب‌های اجتماعی شهری و روستایی مربوط به آیت‌هایی از قبیل طلاق و بزهکاری بارتبه ۷/۱۸، حل مشکلات و مسایل جامعه شهری و روستایی توسط دولت بارتبه ۶/۸۵، تفاوت در مسایل و مشکلات اجتماعی جامعه شهری با جامعه روستایی بارتبه ۶/۷۹، مسایل و مشکلات اجتماعی جامعه شهری از اهمیت بالاتری نسبت به جامعه روستایی برخوردار می‌باشند با رتبه ۶/۲۹، برخی آسیب‌ها و مسائل اجتماعی (مثل کلاهبرداری) را مختص افراد و جوامع شهری و برخی را (مثل درگیری‌های قومی و طایفه- ای) مختص افراد و جوامع روستایی دانسته و آن‌ها را از هم تفکیک کرد بارتبه ۵/۱۹، تاچه حد فکرمی‌کنید ریشه بسیاری از مشکلات و مسایل جامعه روستایی در معضلات و مسائل جامعه شهری نهفته است بارتبه

۴/۶۹، افرادی که منشا روستایی داشته ولی در شهرها ساکن هستند، تاچه حد در نحوه برخورد با آسیب‌ها و مسائل و مشکلات اجتماعی جامعه شهری، از دیدگاه مشابه افراد شهری برخوردار هستند با رتبه ۴/۶۱، تاچه حد معتقدید بین دیدگاه افراد شهری با دیدگاه افراد روستایی از نظر نحوه برخورد با آسیب‌ها و مسائل اجتماعی جامعه شهری، وحدت نظر وجود دارد با رتبه ۴/۵۳، چه حد معتقدید مسائل و مشکلات جامعه شهری و روستایی از یک منبع و ریشه سرچشمه گرفته‌اند و نباید در علت یابی این مسائل اجتماعی، آن‌ها را از یکدیگر تفکیک کرد با رتبه ۴/۴۶ و تا چه حد فکرمی‌کنید ریشه بسیاری از مشکلات و مسائل جامعه شهری، در مسائل جامعه روستایی نهفته است با رتبه ۴/۴۱ بود.

نتایج آزمون فرضیه‌ها نشان داد بین تحصیلات والدین دانشجویان، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی و تعلق گروهی و میزان تفاوت در نگرش دانشجویان شهری و روستایی نسبت به مسائل، مشکلات و آسیب‌های اجتماعی رابطه معنی‌دار وجود داشت ولی بین پایگاه اجتماعی-اقتصادی، بعدخانوار و جنسیت دانشجویان شهری و روستایی نسبت به مسائل، مشکلات و آسیب‌های اجتماعی شهری و روستایی رابطه معنی‌دار وجود نداشت.

منابع

- احمدی، ه. (۱۳۸۳). تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر تمایل مهاجران غیررسمی به رفتارهای مجرمانه (مطالعه مورد: شهر شیراز). دانشگاه شیراز، مرکز انسان‌شناسی.
- بیرو، آ. (۱۳۸۰). فرهنگ علوم اجتماعی. ترجمه: ب، ساروخانی. تهران: موسسه کیهان.
- رفیع‌پور، ف. (۱۳۷۸). کند و کاوها و پنداشته‌ها: مقدمه‌ای بر روش‌های شناخت جامعه و تحقیقات اجتماعی. تهران: انتشارات شرکت سهامی انتشار.
- ساروخانی، ب. (۱۳۷۰). دایره‌المعارف علوم اجتماعی. تهران: موسسه کیهان.
- ستوده، ه. (۱۳۸۴). جامعه‌شناسی مسائل اجتماعی ایران. تهران: نشر ندای آریان.
- سرمه، ز؛ و دیگران. (۱۳۸۵). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری. چاپ یازدهم. تهران: موسسه آگاه.
- صدیق‌سروستانی، ر. (۱۳۸۵). آسیب‌شناسی اجتماعی: جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی. تهران: انتشارات سمت.
- عباسی‌ورکی، ا. (۱۳۸۷). شناسایی و تحلیل فضایی کانون‌های جرم‌خیز شهر قزوین با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان.
- عبدلهی، م. (۱۳۸۹). بررسی مسائل اجتماعی ایران. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
- فرانزوی، ا. (۱۳۸۱). روان‌شناسی اجتماعی. ترجمه: م، فیروزبخت و دیگری. تهران: انتشارات خدمات فرهنگ رسا.
- فتحی، س؛ و دیگری. (۱۳۹۱). تحلیلی بر آسیب‌های اجتماعی جوانان طی سال‌های ۸۷-۱۳۷۸ و عوامل موثر بر آن. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان. سال سوم، شماره هشتم، صفحه ۱۴۴-۱۲۱.
- قهاری، ح. (۱۳۸۲). بررسی آسیب‌های اجتماعی در ایران. تهران: معاونت پژوهشی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.
- قهرکی، ش؛ و دیگری. (۱۳۸۹). بررسی نگرش دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی منطقه ۴ کشور نسبت به یادگیری زبان انگلیسی. مجله برنامه‌ریزی درسی و پژوهش در علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان. اصفهان، شماره ۲۷، ص ۲۶-۱.
- معیذفر، س. (۱۳۸۹). مسائل اجتماعی ایران (جامعه‌شناسی اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر). تهران: نشر علم.

کریمی، ی. (۱۳۷۸). روان‌شناسی اجتماعی، تهران: نشر ارسباران.

Fazio, R. H. & Petty, R. E. (Eds). (2007). **Attitudes: Their structure, function and consequences**. Psychology Press.

Kachru, Y. & Smith, L.E. (2008). **Cultures, contexts and world Englishes**. New York: Routledge.

Lambert, W.E. (1967). **A social psychology of bilingualism**. Journal of Social Issues, 23, 91-109.

McKenzie, R.M. (2010). **The study of language attitudes**. Educational Linguistics, Vol 10: The social psychology of English as a global language (pp.19-39). New York.